

כלימ שלובים

גליון מספר 7

משוב ובקרה בתהליך הוראה מפורשת

עקרונות משוב מקדם למידה

- **הדגשת תהליך ולא רק תוצאה:**
חשוב שהמשוב יתמקד גם במאמץ, בהתמודדות ובשיפור, ולא רק בהישג הסופי.
- **הערכה לשם למידה:**
הערכה תהליכית המתרחשת לאורך הדרך, רואה בכל שלב הזדמנות לצמיחה, ולא רק סיכום של הישג.
- **תבנית חשיבה מתפתחת:**
עידוד התלמיד להאמין שיכולותיו מתפתחות דרך מאמץ והתמדה, וטעויות הן חלק מתהליך הלמידה.
- **התייחסות לרגשות:**
שילוב במשוב של שאלות והערות המתייחסות גם להיבטים רגשיים וחברתיים - מה היה קל? מה היה קשה? איך הרגשת? מה עזר לך להצליח?
- **משוב מעורר תקווה:**
מסרים המעודדים אמונה ביכולת להשתפר, בהצבת מטרות ברורות, בבניית אסטרטגיות ובשימור מוטיבציה.

בכיתה או בגן שבהם לומדים תלמידים עם צרכים מגוונים, יכולות שונות ודרכי למידה מובחנות, חשוב לתת משוב מדויק המותאם לצרכיו הייחודיים של כל לומד - למאפיינים האישיים של התלמיד, לשלב ההתפתחותי שלו ולסגנון הלמידה שמתאים לו באופן אשר תורם לתחושת המסוגלות העצמית ולמוטיבציה שלו כלומד.

בהוראה מפורשת, המשוב והבקרה אינם רק כלי הערכה, אלא מרכיב מרכזי בתהליך.

משוב הניתן כחלק מהוראה מפורשת הוא שלב נוסף בשיתוף התלמידים בתהליכי ההוראה והלמידה. המורה או הגננת יכולה לשתף את התלמידים במטרות המשוב, באופן שבו יינתן ובהיבטים שאליהם היא תתייחס. היא יכולה גם לשתף את התלמידים עצמם בנתינת המשוב על ידי בחירה במרכיבים שונים שאליהם הם מעוניינים להתייחס.

כלימ שלובים

גליון מספר 7

תלמידים עם לקויות למידה (בגיל הגן - עיכוב שפתי או עיכוב התפתחותי) זקוקים לרוב להסברים מפורטים, לתרגול בשלבים עם בדיקה פרטנית, לשימוש באסטרטגיות מגוונות ולמשוב מחזק שמכוון להתקדמות ולא רק לתוצאה.

"בפתרון התרגיל הצלחת מאוד בשלב הראשון והשני. בשלב השלישי, ננסה דרך אחרת - בוא אראה לך איך אפשר להשתמש בחודש החצותי כדי לפתור זאת."

"במשימה הצלחת מאוד בארזון המשימה. ננסה דרך נוספת. בוא אראה לך איך אפשר להתמיד ולסיים אותה."

תלמידים עם אתגרים רגשיים-חברתיים זקוקים לרוב להדגשת הצלחות, למשוב רגיש ופרטי ולהימנעות מהשוואות.

"ראיתי איך הצלחת להירגע כשהיה לך קשה במפגש / בפעילות / בשיעור. זה מראה על התקדמות משמעותית בשליטה ברגשות. האם תרצי לשתף אותי במה שעזר לך?"

סוגים שונים של משובים בהתאם לצרכים מגוונים:

תלמידים עם צרכים מגוונים זקוקים למשוב שמתחשב במאפיינים הייחודיים שלהם. להלן מספר דוגמאות. מובן שיש לבחון את המשוב ואת ההשפעה שלו בהתאם לתלמיד בכללותו ולא רק בהתייחס לקשיים או למוגבלות:

תלמידים עם קשיי קשב וריכוז יזדקקו לרוב למשוב קצר חזותי, תכוף ומיידי:

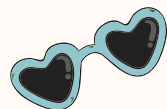
"שמתי לב שהשלמת כבר 3 מתוך 5 תרגילים בדף העבודה. כל הכבוד על ההתמדה! בואי נסמן יחד את התרגיל הבא שתפתרי."

"שמתי לב שהשלמת את המשימות שנתתי לך. כל הכבוד על ההתמדה. בואי נסמן יחד את המשימה הבאה."

כלימשלובים

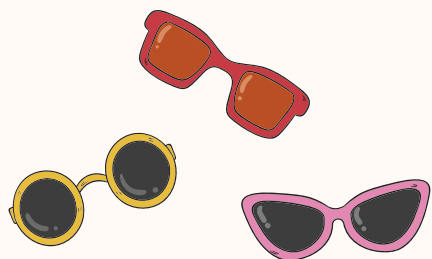
גליון מספר 7

כלי יישומי 1: "משקפי משוב צבעוניים"

המורה או הגננת מכינה סט של משקפיים צבעוניות מבריסטול מנוילן ומשתמשת בהם בכיתה כאביזר מוחשי שמסמל את שינוי נקודת המבט. הכלי יכול

לשמש הן את המורה ואת הגננת במתן משוב והן את התלמידים עצמם, שיוכלו ללמוד לתת משוב לעצמם ולחבריהם מנקודות מבט שונות. הדבר יסייע בפיתוח חשיבה רב-ממדית וגמישות מחשבתית תוך הפיכת תהליך המשוב למשחקי ומעניין יותר. בכל שלב בלמידה, התלמיד או המורה והגננת "מרכיבים" משקפיים בצבע מסוים, וכל צבע מסמל היבט אחר של המשוב.

קובץ משקפיים צבעוניים לגזירה

תלמידים מחוננים ומצטיינים זקוקים לרוב לאתגרים נוספים, למשוב מעמיק ולעידוד לחשיבה ביקורתית.

"ההצעה שלך מדויקת וזם מצאת דרך יצירתית לפתרון הבעיה. מה דעתך להרחיב ולחשוב על פתרונות נוספים?"

תלמידים עם קשיי שפה או עולים חדשים זקוקים לרוב לשימוש בהדגמות חזותיות, בשפה פשוטה וברורה ובסבלנות.

"הבנת נכון את רוב הסיפור. עכשיו נתרצל יחד את החילים החדשות כדי שתוכל לספר את הסיפור בחילים שלך"

כלימ שלובים

גליון מספר 7

צבע המשקפיים	משמעות	התבוננות/ שאלה מנחה	דוגמה ליישום
ורוד	הסתכלות חיובית על החוזקות וההצלחות	המורה/הגננת מזהה את הטוב, מדגישה התקדמות ומעודדת את התלמיד לראות את יכולותיו	"ראיתי כיצד התמדת למרות הקושי. היכולת שלך להתמיד היא חוזקה שתעזור לך להצליח!" "מה היה החלק הכי טוב בעבודה שלך?"
ירוק	משוב של צמיחה	מתמקד בתהליך, במאמץ ובאסטרטגיות למידה. דרך משקפיים אלו המורה/הגננת מדגישה את הדרך, את ההתפתחות ואת האפשרות לשיפור מתמיד	"האסטרטגיה שבחרת הפעם עבדה טוב יותר. כשתמשיך לנסות דרכים שונות, תגלה מה הכי יעיל עבורך." "מה תרצה לנסות או לשפר בפעם הבאה?"
אפור	משוב מכוון שיפור	זיהוי תחומים ספציפיים הדורשים שיפור תוך הימנעות משיפוטיות.	"הקריאה שלך זורמת היטב, אך יש מילים מסוימות שעדיין מאתגרות אותך." "מה דרש ממך מאמץ או היה פחות מוצלח?"
כחול	משוב מעשי	מתמקד בצעדים קונקרטיים לשיפור מיידי. דרך משקפיים אלו המורה/הגננת מציעה פעולות ספציפיות וברורות שבהן התלמיד יכול לנקוט כדי להתקדם.	"כדי לשפר את הפסקה הבאה, התמקד בשלוש נקודות: פתיחה ברורה, שימוש בדוגמה ספציפית, וסיכום שמחבר לרעיון המרכזי." "איזו עזרה תרצה ממני להמשך העבודה?"

גליון מספר 7

צבע המשקפיים	משמעות	התבוננות/ שאלה מנחה	דוגמה ליישום
אדום	התייחסות להיבטים חברתיים רגשיים	מתמקד במיומנויות רגשיות וחברתיות. דרך משקפיים אלו המורה /הגננת מתייחסת להתנהלות החברתית, לניהול רגשות ולתקשורת בין-אישית	"שמתי לב כיצד הקשבת בסבלנות לחבריך לקבוצה. זוהי מיומנות חשובה של הקשבה אמפתית." "כיצד אתה מרגיש עם סיום העבודה?"
צהוב	יצירתיות וחדשנות	מתמקד בחשיבה מחוץ לקופסה ובחיפוש פתרונות לא שגרתיים. דרך משקפיים אלו המורה /הגננת מעודדת סקרנות, ניסויים, רעיונות חדשים וגישות מקוריות.	"הדרך שבה חיברת בין שני הרעיונות הייתה מקורית מאוד!" "מה עוד אפשר לחבר בצורה מפתיעה?"

כלים שלובים

גליון מספר 7

- אפשר לאתגר את התלמידים ולבקש מהם לנסות לתת משוב דרך משקפיים בצבע מסוים.
- ניתן לוותר על החלק הוויזואלי ולהשתמש בהיבטים מטאפוריים. אני עכשיו מרכיב את המשקפיים הירוקים והמשוב שתשמע ממני יתייחס להיבטים של צמיחה...

יתרונות הכלי:

- מעודד בחירה ומאפשר גיוון בהתייחסות למשוב.
- מאפשר לכל תלמיד להתבטא במגוון היבטים - קוגניטיביים, רגשיים, חברתיים ויצירתיים.
- מעודד רפלקציה, למידה מהצלחות ומהטעויות ומפתח תודעת צמיחה.
- מתאים במיוחד לתלמידים עם צרכים מגוונים - מאפשר התאמה אישית, מיקוד, בהירות ועידוד תחושת מסוגלות.

איך מיישמים בכיתה?

- מכינים משקפיים צבעוניים.
- המורה/ הגננת מציגה את המשקפיים ומסבירה לתלמידים את השימוש במשוב שמתייחס כל פעם לאספקט אחר. משוב זה מאפשר גמישות בהסתכלות על המשימה. הבחירה בצבע מסוים מותאמת לתחושות שבהן נמצאים התלמידים. "לפעמים תרגישו שאתם זקוקים יותר מהכול לחיזוק, ותוכלו לבחור במשוב שנותן כוחות להמשך. לפעמים תרגישו שאתם זקוקים לעצה יישומית כדי לדעת איך להמשיך מפה, לפעמים תרצו סיוע בחשיבה מחוץ לקופסה. כך תוכלו לבחור באילו משקפיים מתאים לכם להסתכל היום, בשיעור/ במפגש הזה. אולי בשיעור אחר תרצו משוב שונה".
- בסיום משימה, כל תלמיד בוחר צבע ומבקש מהמורה משוב דרך המשקפיים המתאימים או שהוא נותן לעצמו משוב רפלקטיבי ומתייחס לשאלה המתאימה.
- ניתן לשלב בשיח כיתתי, בעבודה קבוצתית או ברפלקציה אישית.
- המורה/ הגננת בוחרת צבע ומדגימה, ולאחר מכן התלמידים בוחרים.

כלי יושבים

גליון מספר 7

דוגמאות לכרטיסי משוב מותאמים על פי נושאים

כרטיסי קשב:

"עבדת ברציפות 10 דקות! זה שיפור משמעותי!"
"השלמת כבר 3 שאלות/משימות. נשארו עוד 2 ואתה מסיים!"
"שמתי לב שהצלחת לעקוב אחר כל שלבי ההוראה היום. כל הכבוד על הריכוז!"
"אני רואה שקשה להתחיל את המשימה. בוא נחלק אותה לשלושה חלקים קטנים ונתחיל עם החלק הראשון."
"הצלחת לחזור למשימה אחרי ההפסקה. זו מיומנות חשובה מאוד!"
"ארגנת את שולחן העבודה שלך לפני שהתחלת - זה עזר לך להתרכז טוב יותר!"
"בוא ננסה עכשיו לעבוד 7 דקות ברציפות ואז לקחת הפסקה קצרה. אני אעזור לך לעקוב אחרי הזמן."

כלי יישומי 2:

כרטיסי משוב על פי נושא

המורה מכינה כרטיסים עם משפטי משוב על פי נושאים. ניתן להכניס את הכרטיסים לקופסאות שונות על פי הנושא או להכין אותם כמחזיקי מפתחות.

בסיום שלב במשימה לימודית, או תוך כדי העבודה, המורה, הגננת או התלמידים בוחרים לאיזה מהכרטיסים להתייחס ולמי להעניק כרטיס.

ניתן גם להכין גם כרטיסים מותאמים אישית עבור תלמידים מסויימים.

ניתן לייצר:

- כרטיסיות משוב מיידיות לשימוש במהלך השיעור
- כרטיסיות משוב מסכם לשימוש בסוף יחידת למידה
- כרטיסיות "אני צריך/ה": כרטיסיה לתלמיד לסמן את סוג המשוב שהוא זקוק לו

כלימ שלובים

גליון מספר 7

כרטיסי שפה:

"השתמשת היום בארבע מילים חדשות בשיחה!
אתה בונה את אוצר המילים שלך בצורה נהדרת."

"בוא נחזור על המשפט הזה יחד ונדגיש את ההטעמה
הנכונה של המילים."

"ביקשת הסבר כשלא הבנת משהו - זו אסטרטגיה חשובה
מאוד ללמידת שפה!"

"כתבת/אמרת תשובה שלמה בעברית עם משפטים
שלמים ותקינים. זו התקדמות משמעותית במבנה
המשפט!"

"בוא נשתמש בתמונות כדי להבין טוב יותר את המושגים
החדשים בסיפור."

כרטיסי קריאה:

"קראת מדויק ____ מתוך ____ מילים בפסקה! התקדמות
נהדרת!"

"שמתי לב שמילים עם האות ____ / התנועה ____
מתאגרות. בואי נתרגל אותן בנפרד."

"האסטרטגיה של פירוק המילה להברות עזרה לך מאוד.
כדאי להמשיך בה!" "הצלחת לזהות את כל התבניות
החוזרות בטקסט! זה מראה שאת משתמשת באסטרטגיות
שלמדנו."

"הקריאה שלך זורמת יותר כשאת קוראת בקול. בואי ננסה
את הפסקה הבאה בלחש."

"השתמשת באצבע לעקוב אחרי המילים כשקראת. זה עזר
לך לא לדלג על מילים!"

"כשנתקלת במילה קשה, עצרת וניסית לפרק אותה. זו
אסטרטגיה מצוינת!"

כלימ שלובים

גליון מספר 7

כרטיסי אתגר:

"הפתרון שלך מקורי ומעמיק! במיוחד אהבתי את החיבור לנושא שלמדנו בשבוע שעבר."

"הסבר הפתרון שלך לכיתה היה ברור מאוד. האם תוכלי לחשוב על דרך נוספת להציג זאת?"

"השאלות שהעלית בדיון מעידות על חשיבה מעמיקה. במיוחד השאלה על הקשר בין שני הנושאים."

"האם תרצי לקחת על עצמך פרויקט הרחבה שיאתגר אותך מעבר לחומר הבסיסי?"

"עזרת לחברים שלך בקבוצה בדרך מכבדת ומלמדת. זו מנהיגות אמיתית!"

"הצלחת לשלב ידע משלושה תחומים שונים בפתרון הבעיה. זה מעיד על יכולת חשיבה ברמה גבוהה!"

"שמתי לב שאת דורשת מעצמך להיות מושלמת. האם נוכל לדבר על איך מתמודדים עם זה?"

כרטיסי רגש ושיתוף בקבוצה:

"הצלחת להשתתף בדיון הקבוצתי ולהביע את דעתך בביטחון!"

"נראה שהמשימה הזו מעוררת תסכול. האם תרצה לקחת הפסקה קצרה?"

"ראיתי שהשתמשת בטכניקת הנשימה כשהיה קשה. זו בחירה חכמה מאוד!"

"היום הבעת את הקושי שלך במילים במקום בהתנהגות. זו התקדמות משמעותית!"

"נראה שהמשימה הקבוצתית מעוררת חרדה/פחד/תסכול. האם תרצה לנסות קודם בקבוצה קטנה יותר?"

"שיתפת את החבר שלך בחומרי הלמידה כשהיה צריך. זו רגישות והתחשבות חשובה!"

"גם כשהייתה אי-הסכמה בדיון, שמרת על קול רגוע והבעת את דעתך בכבוד."

"כשאתה מרגיש שקשה לך להיות רגוע, זכור שמותר לבקש הפסקה. האם תרצה להשתמש בכרטיס 'צריך רגע לעצמי' שהכנו?"